

Téma: Veřejné výdaje

Předmět: Ekonomie

Zaslal(a): R690

Veřejné výdaje

- výdaje na financování veřejných statků
- zdrojem jsou veřejné rozpočty

Dělitelné projekty

- výdaje lze snižovat či zvyšovat o malé částky, aniž by byla ohrožena realizace projektu (základní, střední školství)
- výdaje

fixní objem rozpočtu

- optimální rozdělení částky mezi dané projekty
- rozdělení tak aby byl získán maximální užitek (větší než náklady)
- lze snížit výdaje jednoho projektu na úkor druhého
- mezní užitek jednoho projektu nákladu druhého projektu

měnný objem rozpočtu

- jak rozdělit částky mezi soukromý a veřejný sektor
- maximalizovat užitek ze soukromého i veřejného sektoru

Nedělitelné projekty

- při odejmutí částky peněžních prostředků by nemohl být projekt dokončen (výstavba školy, oprava komunikace)
- výdaje – nutno volit mezi jednotlivými projekty

fixní objem rozpočtu

- rozdělení objemu peněz na některé různé akce
- přidělené zdroje by měly být vyčerpány
 - podle poměru užitku k nákladům
 - podle velikosti čistého užitku
 - minimalizace nespotřebovaných zdrojů

měnicí se objem rozpočtu

jedná se o rozdělení zdrojů mezi soukromý a veřejný sektor, protože se jedná o nedělitelný projekt, nelze využít k porovnání stejného mezního užitku, veřejný projekt realizovat tehdy, je-li užitek větší než náklady, čili čistý užitek větší než 0, vychází se z toho, že náklady na vydání x korun ve veřejném sektoru jsou ztrátou x korun užitku v soukromém sektoru.

HODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI VEŘEJNÝCH PROJEKTŮ A JEJICH PROBLÉMY

- analýza výnosů a nákladů
- projekt se realizuje je-li jeho užitek pro společnost větší než jeho náklady
- normy, kalkulace, komparace

Možné užítky a náklady

- Reálné užítky (získávají koneční uživatelé veřejného projektu)
- Reálné náklady (náklad na převedení zdrojů z jiného použití)
- Peněžní užítky a náklady (zisk nebo ztráta je vyrovnána ziskem nebo ztrátou jiných subjektů - nejde o přírůstek blahobytu)

Reálné užítky a náklady

- přímé (prvotní) - vztahují se k hlavnímu cíli projektu
- nepřímé (druhotné) - vedlejším produktem veřejného projektu
- hmotné - lze ocenit na trhu
- nehmotné - nelze ocenit
- konečný - efekt přímo pro spotřebitele
- meziprodukt - poskytnutí pro náklad užitku přímého
- vnitřní - uvnitř příslušné oblasti
- vnější - dopady vně příslušné oblasti

Hodnoty užiteků a nákladů

Nehmotné

- nelze použít tržní cena
- politické rozhodování - čisté ŽP
- realizace prevence kriminalistiky
- úspora nákladů na soudní řízení, vězení

Hmotné

- tržní cena
- pořizovací cena + výrobní faktor + náklady

- daně - spotřební, z přidané hodnoty - přírážka - náklad

Víceúčelovost projektu

- dosažení více cílů (vzdělání - základní i střední)

Problém efektivnosti a spravedlnosti

- projekt může být efektivní jen z jedné oblasti, z jiné méně efektivní
- užitek pro někoho větší pro někoho menší (? spravedlnost?)
 - např. rozdělování důchodů

Vliv faktoru času

- okamžitý užitek (soc. dávky, mzdy státních zaměstnanců)
- dlouhodobý účinek (v průběhu let)

- efektivnost investic - budoucí užitek se oceňuje níže než okamžitý

Diskontní sazba - úroková míra

Soukromá diskontní sazba

- volba spotřebitele mezi současnou či budoucí spotřebou
- nedokonalé trhy
- nejistota (ve vývoji úrokových sazeb)
- riziko (zvýšení úrokové sazby na riskantnost investice - rizikovou prémii)
- daň z kapitálového výnosu
- inflace (zvyšuje úrokovou míru - působí proti efektivnosti investice)
- stabilizační opatření vlády (fiskální a monetární nástroje - změna úrokové sazby)

Společenská diskontní sazba

- obyvatelstvo dává přednost současné spotřebě před budoucí
- nízké úspory, nedostatek peněžních zdrojů pro investice
- úroková míra se zvyšuje

Riziko

- snižuje současnou hodnotu budoucích užitků

PŘÍČINY RŮSTU VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ

Objektivní:

- **stupeň rozvoje země** – je-li stát nucen podílet se na rozvoji infrastruktury
- **růst důchodů na 1 obyvatele** – signalizuje rozvoj země, rozvíjí-li se soukromý sektor, veřejný sektor se také rozvíjí a zkvalitňuje své služby
- **ochrana životního prostředí** – vyspělé země díky bohatší spotřebě více devastují životní prostředí, je potřeba jej více chránit – výdaje na životní prostředí se zvyšují
- **technologické změny** – urychlují zastarávání, je potřeba je obnovovat, aby veřejný sektor byl stejně vybaven jako sektor soukromý
- **změny populace** – změny růstu počtu obyvatel, roste obyvatelstvo – rostou nároky na služby veřejného sektoru (více škol, infrastruktura...)
- **mobilita obyvatelstva** – vede k růstu nových obytných lokalit, rostou požadavky na dodatečná zařízení místního charakteru
- **náklady na poskytování veřejných statků souvisejících s inflací** – pokud rostou ceny, rostou celkové výdaje
- **urbanizace** – přestavba sídlištní struktury na sídliště městského typu, obyvatelstvo na venkově chce stejné služby jako obyvatelé měst, rostou nároky na růst služeb
- **vývoj transferů** – starobní důchody a různé sociální dávky, závisí na rozvoji země a politických cílů
- **možnost získávání daní** – daně jsou zdrojem výdajů, efektivní daňový systém a obyvatelé byly ochotni platit daně – daňový systém musí být únosný

- **ohrožení státu v případě války** - nárůst veřejných výdajů (boj s terorismem, ohrožení státu...)

Subjektivní:

- snaha státní byrokracie zvětšovat své úřady - snaha zakládat nové státní úřady
- tlak zájmových skupin ze soukromého sektoru (lobování) - jsou schopny vyvíjet tlak na politiky při prosazování svých zájmů (veřejné zakázky, dotace, subvence, slevy na daních...)
- politikové v demokratických systémech usilují o přízeň voličů
- lobbying - působení vlivných zájmových skupin

Důvody reformy veřejných financí ČR a její hlavní směry a oblasti. Hlavní opatření na příjmové a výdajové straně.

Vládní deficit - situace se nelepší navzdory působení přechodných příznivých faktorů:

- ekonomický vzestup,
- využívání mimořádných příjmů,
- krátkodobé úspory a převody do rezervních fondů,
- útlum nákladů spojených s transformací ekonomiky a stabilizací bankovního sektoru.

Po jejich nevyhnutelnému odeznění hrozí další nárůst deficitu v důsledku neudržitelných výdajových tendencí.

Struktura výdajů - hlavní příčinou jsou neudržitelné trendy v oblasti běžných, zejména mandatorních výdajů.

Mandatorní výdaje se skládají z výdajů vyplývajících ze zákona (zejm. sociální transfery, platby na penzijní připojištění, stavební spoření, platby státu do zdravotního pojištění, dluhová služba apod.) a výdajů vyplývajících z jiných právních norem a z výdajů vyplývajících ze smluvních závazků státu (záruky, transfery mezinárodním organizacím)

Bez reformy je už v roce 2009 nárok na mandatorní výdaje větší než příjmy

- Bez reformy dojde k úplnému vytěsnění diskrečních prostředků státního rozpočtu (investice, podpora vědy a výzkumu...).
- Již tak neudržitelný trend mandatorních výdajů dále prohloubily předvolební sociální balíčky.
- Tento vývoj neúnosně zužuje prostor pro vládní politiku a financování výdajových priorit.

Vládní dluh – deficitní hospodaření vede k soustavnému nárůstu vládního dluhu. Bez reformy nadále poroste veřejné zadlužení. Využívání privatizačních příjmů opticky zpomaluje dynamiku zadlužení, ovšem na úkor poklesu čistého jmění vládního sektoru.

Dlouhodobá udržitelnost – bez reformy systémů důchodového zabezpečení a zdravotnictví jsou veřejné finance dlouhodobě neudržitelné.

- Stav veřejných financí – závazky vůči EU. Vládní deficit pod úrovní 3 % HDP a směřování k dlouhodobě udržitelnému stavu veřejných financí,
- ČR dosud tento závazek porušuje,
- bez provedení reformy nebude schopna jej dodržet ani v budoucnosti,
- riziko vážné ztráty kredibility a sankcí ze strany EU.

Cíle reformy

- Snížit vládní deficit a zastavit nárůst vládního dluhu.
- Zvrátit neudržitelné trendy vládních výdajů a posílit jejich efektivnost.
- Plošně snížit daňové zatížení, omezit administrativní zátěž a daňové distorze zjednodušením daňového systému.
- Reformovat důchodový systém a zdravotnictví.
- Na základě ozdravení veřejných financí dosáhnout toho, aby státní rozpočet nebyl brzdou úspěšného ekonomického rozvoje, ale naopak jeho oporou pomocí vhodného nastavení daňových sazeb.

- Podporovat rodiny s dětmi.
- Přistupovat sociálně citlivým způsobem k ekonomicky neaktivní populaci (důchodci, studující, zdravotně postižení).
- Dodržovat závazky vůči Evropské unii, maximálně využít prostředky z fondů Evropské

Základní principy reformy

Základní myšlenky reformy – posílit adresnost sociálního systému, zvýšit efektivnost ostatních veřejných výdajů a snížit míru zásahů státu do ekonomiky, takto uspořené prostředky využít na plošné snížení daňové zátěže.

Situace veřejných financí je neudržitelná a představuje zásadní celospolečenské riziko. Je nutné neprodleně začít využívat současné ekonomicky příznivé období. Pro zlepšení situace je nevyhnutelné reformovat jak výdajovou stranu, tak příjmovou stranu bilance veřejných rozpočtů.